

УДК 342.553:(347.440:364.4)(477)

К. Кулі-Іванченко,кандидат юридичних наук, асистент
кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Становлення і розвиток сучасної державності має, передусім, людський вимір: держава стає на шлях перетворення демократії «голосуючої», демократії «підтримки» в демократію самоврядування народу, в умовах якої рівень демократичності визначається не кількісними вимірами «залучення» громадян, їх «перебування», «присутності» у політико-правовій сфері суспільного життя, а людським виміром державного ладу, його орієнтацією на людину, права, свободи, інтереси особистості як вищі цінності суспільства і держави [1, с. 13-14].

Визнаючи людину найвищою соціальною цінністю, держава має ставати соціально орієнтованою і намагатися якомога ефективніше надавати соціальну допомогу особам, які потрапили у важку життєву ситуацію, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя, перерозподіляти економічні блага відповідно до принципу соціальної справедливості. При цьому законодавець у державі такого типу повинен бути соціально активним для забезпечення гідних умов життя для всіх членів суспільства.

Стаття 25 Загальної декларації прав людини встановила, що кожна людина має право на забезпечення у разі безробіття, захворювання, інвалідності, вдовства, настання старості або іншого випадку втрати засобів для існування з незалежних від нього обставин. Разом із тим відповідно до ст. 22 Декларації рівень забезпечення визначається ресурсами кожної держави [2].

У науково-практичному коментарі Конституції України соціальною вважається така держава, яка визнає людину

найвищою соціальною цінністю, своє призначення вбачає в забезпеченні громадянського миру і злагоди в суспільстві, надає на субсидіарних засадах соціальну допомогу індивідам та громадянам, які перебувають у важкій життєвій ситуації, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя [3, с. 11].

Соціальна держава є механізмом попередження і подолання соціальних протиріч, урахування і координації інтересів різних груп населення. Метою такої держави є стабілізація та поступовий розвиток соціальної сфери, в тому числі, через інноваційні механізми, одним з яких є соціальне замовлення. Тому слушною є думка К. Ф. Черкашиної щодо того, що розроблення механізму соціального замовлення є невід'ємною складовою розвитку соціальної сфери держави [4].

Стратегія реформування системи надання соціальних послуг 2012 р. (далі – Стратегія) вказує на те, що в державі утворено розгалужену мережу установ та закладів комунальної власності, що надають соціальні послуги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги. Водночас, за результатами попереднього визначення потреб населення у соціальних послугах, не охопленими такими послугами залишаються понад 1 млн осіб. Громадськими організаціями реалізуються інноваційні проекти, в тому числі проекти, спрямовані на надання соціальних послуг із запобігання виникненню складних життєвих обставин, підвищення рівня професіоналізму соціаль-

У здійсненні взаємодії можна виокремити три основних типи структурних зв'язків: координаційні, субординаційні та реординаційні. Цьому присвячена кандидатська дисертація А.Р. Крусян [12], але в цьому разі особливість взаємодії зумовлена тим, що сторонами є не тільки публічно-владні структури, а й публічно-самоврядний орган та виконавець соціального замовлення (громадська, благодійна організація тощо).

Субординаційна взаємодія характеризується тим, що між суб'єктами існують вертикальні управлінські відносини, тобто один із них підпорядковано іншому. Реординаційна взаємодія має прояв у вигляді зворотних зв'язків між підпорядкованими один одному суб'єктами. Але, як уявляється, у взаємовідносинах із приводу соціального замовлення між органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства не виникає ані субординаційних, ані реординаційних взаємовідносин. Мають місце лише координаційні взаємовідносини.

Координація як вид взаємодії органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства характеризується тим, що встановлюється, як правило, між не підпорядкованими один одному суб'єктами та ґрунтується на взаємній зацікавленості у доцільних спільних діях рівноправних органів з метою забезпечення ефективного управління на місцях. Координаційна взаємодія є найбільш властивою для зазначених суб'єктів при здійсненні соціального замовлення та визначається умовами відповідного договору на соціальне замовлення. Це твердження підкріплюється положеннями ч. 1 ст. 18 Закону України «Про місцеве самоврядування», відповідно до якої «відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності в межах по-

вноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом» [13]. Адже залучення інститутів громадянського суспільства (в першу чергу, громадські організації) до реалізації соціального замовлення сприяє більш ефективному виконанню органами місцевого самоврядування своїх повноважень у соціальній сфері суспільного життя.

Відповідно до ст. 26 Закону від 21 травня 1997 р. «Про місцеве самоврядування в Україні», до питань, які пов'язані із соціальним замовленням, належать: затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування; затвердження договорів, укладених сільським, селищним, міським головою від імені ради, з питань, віднесених до її виключної компетенції; вирішення відповідно до законодавства питань про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями; створення відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету установ із надання безоплатної первинної правової допомоги, призначення і звільнення керівників цих установ, залучення в установленому законом порядку фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги; визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами, тощо [13].

Думається, мета соціального замовлення – це спрямована на соціалізацію діяльності органів публічної влади координаційна взаємодія між ними та інститутами громадянського суспільства. А укладення договору (в цьому випадку – договору на соціальне замовлення) якраз і є типовим проявом координаційної взаємодії.

Мету соціального замовлення сформульовано з урахуванням того, що вона

буде мати більший ступінь конкретизації завдяки формулюванню мети договору на соціальне замовлення. Адже при укладанні такого договору визначається мета конкретних відносин між відповідними суб'єктами щодо надання послуг або виконання робіт.

Договір на соціальне замовлення справедливо розглядається дослідниками як найважливіший етап процедури реалізації соціального замовлення [14, с. 78]. Завдяки його належному виконанню реалізується соціальне замовлення, що сприяє соціалізації діяльності органів місцевого самоврядування.

У зв'язку із цим належне виконання договорів на соціальне замовлення доцільно розглядати як засіб соціалізації діяльності органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: соціальна держава, соціальне замовлення, органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, координаційна взаємодія.

Статтю присвячено дослідженню соціального замовлення як засобу соціалізації діяльності органів місцевого самоврядування. Основним етапом реалізації соціального замовлення є укладення договорів на соціальне замовлення, за допомогою яких органи місцевого самоврядування залучають до виконання як власних, так і делегованих їм органами державної влади повноважень такі інститути громадянського суспільства, як громадські організації. Таким чином, органи місцевого самоврядування підвищують рівень ефективності їх реалізації, в тому числі, у соціальній сфері.

Статья посвящена исследованию социального заказа как средства социализации деятельности органов местного самоуправления. Основным этапом реализации социального заказа является заключение договоров на социальный заказ, с помощью которых органы местного самоуправления привлекают к выполнению как собственных, так и делегиро-

ванных им органами государственной власти полномочий такие институты гражданского общества, как общественные организации. Таким образом, органы местного самоуправления повышают уровень эффективности их реализации, в том числе, в социальной сфере.

The article is devoted to investigation of social order as a means for socialization of activities of local government bodies. The main stage of implementation of social order is a conclusion of social order agreements with the help of which local government bodies engage such civil society institutions as public organizations for execution of both their own authorities and authorities delegated to them by government bodies. As the result local government bodies increase the level of efficiency of their realization, including also realization in social sphere.

Література

1. Орзіх М.П. Людський вимір сучасної державності / М.П. Орзіх // Актуальні проблеми політики [Текст] : зб. наук. пр. / Одес. нац. юрид. акад., Південноукр. центр гендер. дослідж. ; [редкол. : С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін.]. – Одеса : Юридична література, 2001. – Вип. 12. – 2001. – С. 13–18.

2. Всеобщая декларация прав человека, принятая резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml

3. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.) О.В. Петришин (від. секретар), Ю. Г. Барабаш [та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Х. : Право, 2012. – 1128 с.

4. Черкашина К. Становлення та розвиток механізму соціального замовлення на місцевому рівні / К. Черкашина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_02\(13\)/12ckvzmr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_02(13)/12ckvzmr.pdf)

5. Про затвердження Стратегії реформування системи надання соціальних послуг : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2012 р.

№ 556-р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 61. – Ст. 2482.

6. Крупник А.С. Соціально-захисна спрямованість державної соціальної політики за умов трансформації українського суспільства : дис. ... кандидата політ. наук : спец. 25.00.04 «Місцеве самоврядування» / Крупник А.С.; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2002. – 199 с.

7. Гринів О. М. Сутність, мета, стратегія і механізм реалізації Соціальної політики України / О.М. Гринів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kds.org.ua/article/griniv-o-m-tvorcharobota-sutnist-meta-strategiya-i-mehanizm-realizatsii-sotsialnoi-politiki>

8. Гуринович В.Э. Социальный заказ как инструмент реализации социальной политики на муниципальном уровне : дисс. ... кандидата экон. наук : спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Гуринович В.Э. – Владимир, 2006. – 189 с.

9. Герасимчук С.С. Стратегія підвищення якості надання соціальних послуг населенню Дніпропетровська шляхом розробки та впровадження механізму соціального замовлення / С.С. Герасимчук // Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування : матеріали наук.-практ. конф. за результатами стажування слухачів спеціаль-

ності «Державне управління» / за заг. ред. Є.І. Бородіна. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2011. – С. 14–16.

10. Колісниченко А.І. Теоретичні та практичні аспекти соціального замовлення як одного із способів реалізації муніципальної соціальної політики / А.І. Колісниченко, Т.О. Славко // Наукові праці. – Т. 69. – Вип. 56: Політичні науки. Правознавство. – С. 8–12.

11. Дубич К. В. Соціальне замовлення – ефективний механізм надання соціальних послуг в Україні / К.В. Дубич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/14.pdf>

12. Крусян А.Р. Взаимодействие местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления в Украине : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / А.Р. Крусян; Одес. гос. юрид. акад. – О., 1999. – 19 с.

13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

14. Соломонов Е.В. Право муніципального заказа : дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Соломонов Е. В. – Омск, 2005. – 183 с.